

טורי נול יצחק
172929

בן שפרה ויקותיאל
נולד ב- 1907

שרת בגדוד "ברק" (12)
נפל ב- 18.5.1948
בקרב על צמח.

נולד יצחק,

בן שפרה ויקותיאל, נולד ביום י"ז בטבת תרס"ז (3.1.1907) בעיירה בורמל, פלך ווהלין (שהשתייכה באותם ימים לרוסיה). בילדותו הצטיין בפיקחות ובתפיסתו בלימודי היהדות ואביו אמר לשלוח אותו בנערותו ללמוד בגימנסיה בארץ. בגלל מלחמת-העולם הראשונה הופרה תוכנית זו ומשנת 1915 למד בגימנסיה הרוסית בלוצק ואחר-כך בגימנסיה העברית "תרבות". בהיותו בן 16 וחצי סיים את חוק לימודיו בהצטיינות. מילדותו אהב את המרחב, את העבודה והנוף, ואחרי סיום לימודיו היה מצטרף למסעי אביו ביערות לרגל עסקיו, אך הוא נמשך לחברת החלוצים בעיר, על אף שידולי הוריו שלא יתאמץ בעמל הקשה והמיותר. בשנת תרפ"ד עלה ארצה, עבד בהשחלת עלי-טבק בבן שמן, שאף לעבודה קשה יותר ועבד כחצי שנה בפרדסים כחבר חבורת "הדרום" בגדרה, ושוב בבן שמן ביער-הרצל, ואחר-כך אצל האיכרים חברי המושב, ונודע כפועל מצליח בעבודתו. כאשר טייל בשנת 1927 לגליל ולעמק-הירדן התאהב בדגניה א', עבד בה שנה וחצי וזכה מיד לחיבה והוקרה כאדם טוב וכעובד טוב. בגלל הצורך לעזור להוריו בגולה ולהכין את עלייתם לארץ - דבר שעלה בידו אחר-כך - עלה בשנת 1929 ירושלימה ועבד בעבודות שונות ובעיקר בבניין האוניברסיטה. כל זמנו הפנוי היה קודש לשירות ב"הגנה" באותה שנת תסיסה ומהומות. אחרי נישואיו, בסוף שנת 1929, נשא שנתנים בעול הבראת משק חותנו במושב בן שמן, ובשנת 1931 חזר לדגניה א' לישיבת-קבע. יצחק תרם מכוחו לכל ענפי המשק ושכלולם והשקיע הרבה מרץ ומסירות בכל פרט ופרט, כאילו הרגיש שבמסירותו האישית תלוי גורל כל המשק. עיניו וידיו היו בכל ודרש הרבה מעצמו ומאחרים. עם זאת היה ער גם לספר וגם למוסיקה ובייחוד לצורכי הביטחון. הוא סיים קורסים שונים והיה מפעילי ה"הגנה" במקום ובסביבה. בשנת 1939, כשתחלה הנודעות לחשיבות הטיס, עבר קורס טיס בחברת "אווירון" ותוך כדי לימוד נתן את מכסת ימי עבודתו בשמירה בלילות. הוא הצליח בבחינות והיה מראשוני המוסמכים לטיסה בקרב היישוב היהודי. בחורף תש"ח, בפרוץ מלחמת-העצמאות בעקבות החלטת עצרת האו"ם ב-29.11.1947 על חלוקת הארץ, עוד לא הופשרו התנאים להעסיקו כטייס והוא שירת בחטיבת "גולני" והשתתף בקרבות נגד הסורים, אשר פלשו לעמק-הירדן ביום 16.5.1948, והשתלטו על כמה משלטים באזור, אך נבלמו על-ידי מערך כוחותינו בצמח. ב-18 במאי פתחו הסורים בהתקפה על צמח בסיוע ארטילריה וטנקים. כוחותינו לא עמדו בפני עוצמת ההתקפה הסורית, תחילה נפלה העיירה צמח ולבסוף גם תחנת המשטרה, והמגינים נסוגו תחת אש הסורים לעבר דגניה. בקרב זה, ביום ט' באייר תש"ח (18.5.1948), נפצע מכדור ברגלו. בנסיגתו עוד הספיק להתקרב לדגניה ובקרבת הגדר של דגניה נפצע שנית ושם נמצא מת ובידו התחבושת שחבש בה את רגלו. הובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי בדגניה א'. הניח אחריו אישה, עליזה, וארבעה ילדים. זכרו הועלה בחוברת "בסער ביום סופה", שהוציאה קבוצת דגניה.

בלימת הפלישה (המערכה בעמק הירדן)

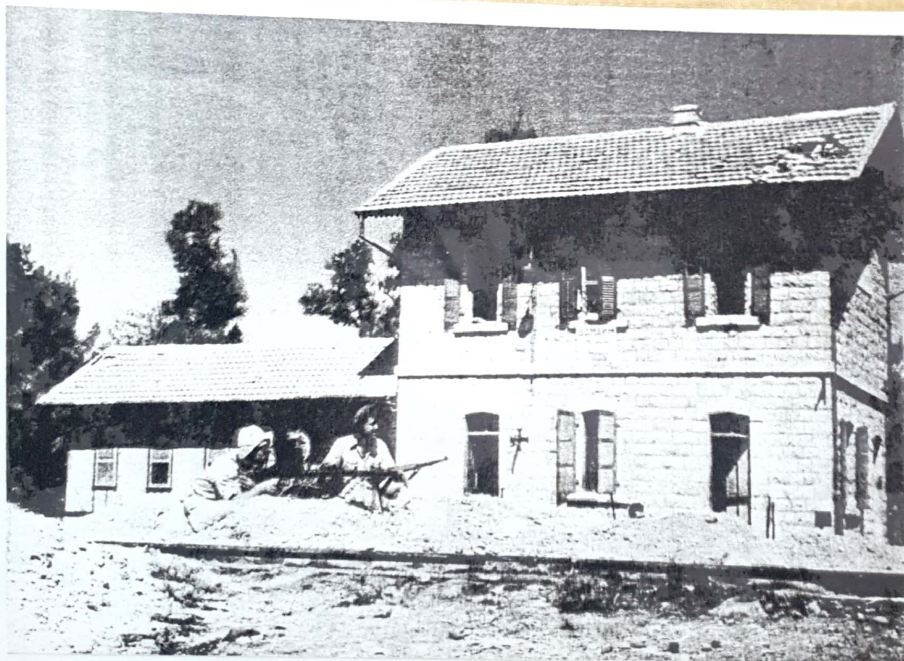
השבוע הראשון לאחר החברזח על הקמת מדינת ישראל, מיום שבת, 13 במאי 1948 ועד יום שישי, 21 במאי 1948, חיח אחד חשבועות חקשים ביותר.

גדוד 'ברק' יחד עם אנשי חישובים בגזרח, מעין-גב בצפון ועד גשר בדרום, ניהלו באומץ-לב, בעקשנות ובחתימה, קרב בלימה וחדיסח אכזרי כנגד הפלישה הכפולה של הצבא הסורי בגזרת צמח-דגניה ושל חיל המשלוח העירקי בגזרת גשר. בגשר חשכילו לוחמי 'ברק' וחברי הקיבוץ לחיזוק בגניין חמשטרה, חסמוך לקיבוץ, על כן הצליחו להדוף את כל התקפות הכוח העירקי, למרות שחעירקים כבשו את 'גבעת חגמל' וכיתרו לחלוטין את מגיני הקיבוץ והמשטרה.

מערך החגנה של עמק חירדן הוחזק על-ידי אנשי החי"ס, (חיל משמר) מיישובי גפת 'כנרת' ולוחמי גדוד 'ברק'. הצבא הסורי חפולש כלל חטיבת חיל-רגלים מוגברת, שהסתייעה בגדוד שריון ובגדוד תותחי-שדה ומרגמות. הוא פעל כצבא סדיר ומאומן, בסיוע אווירי וארטילרי, על-פי תוכנית קבועה מראש, בשלוש שלבים:

תחילה התבסס בתל-אל-קאסר ותקף בכוח רב את חישובים מסדה ושער הגולן, על מנת לאבטח את אגפו הדרומי. אחר-כך כבש את 'מתחם צמח', העיירה, הקרנטינה, מחנה חיל-הספר והמשטרה. ובכך פתח לעצמו דרך לשלב השלישי והמכריע - פריצת 'קו הדגניות'.

ב-18 במאי 1948, לאחר פינוי מסדה ושער הגולן, התמוטט 'מתחם צמח' בלחץ התקפה של כלי-רכב משוריינים, בהם טנקים, שתקפו את צמח בחיפוי הפגזה ארטילרית.

לוחמי גדוד 12 תופסים עמדות בתחנות הרכבת בצמח

ביום שלישי בבוקר, ה־18 במאי, נפתחה עלינו ההתקפה הגדולה. זמ־מה עמדנו בפני האש הקטלנית של האויב ולחץ הטנקים שלו, אך נשברנו! הצלחנו להחליץ מן הקו דרך סימטאותיה העקלקלות של צמח ולהגיע בנושק ביד, עם הפצועים, אל תחנת־המשטרה. ידעתי: צמח אבודה. האויב עולה על דגניה!

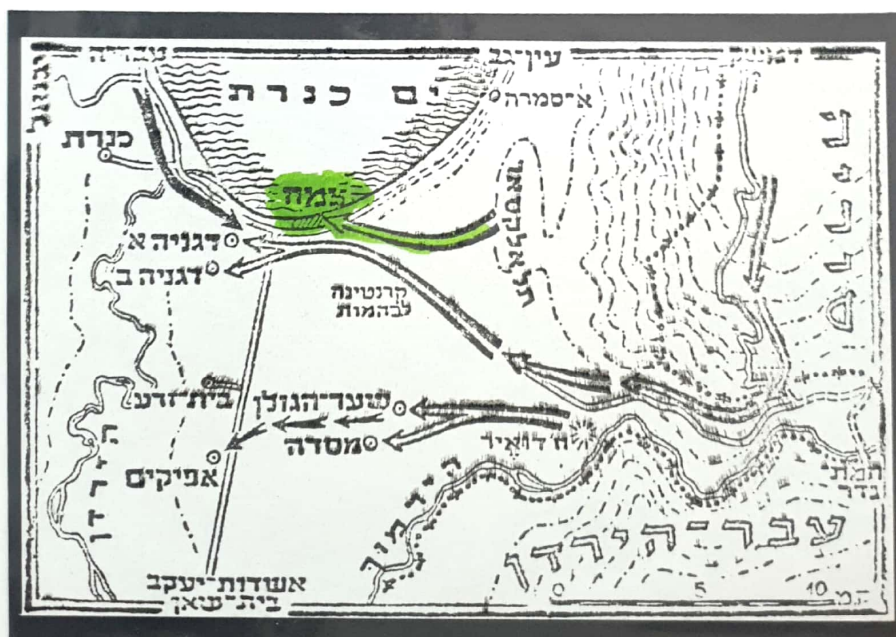
ניסינו להתבצר בבית־המשטרה. מרגע לרגע רבו הפצועים וההרוגים. כבר נשארו רק כ־20 איש שלמים במשטרה. לא הבנתי, לשם מה אנו שרויים עדין כאן. האויב חוסם בטנקים שלו את דרך נסיגתנו לדגניה. — האם בגופנו נעצרים? הד מכונת־היריה שלנו נשמע מעל הגג, — „המוהיקני־האחרון!“ — אמרתי בלבי — והנה מכיין גם הוא יד אליו והחדיע: ירוחינו אינן משפיעות על רכב־האויב. ניתנה פקודת־נסיגה: „לעזוב את הפצועים ולצאת!“...

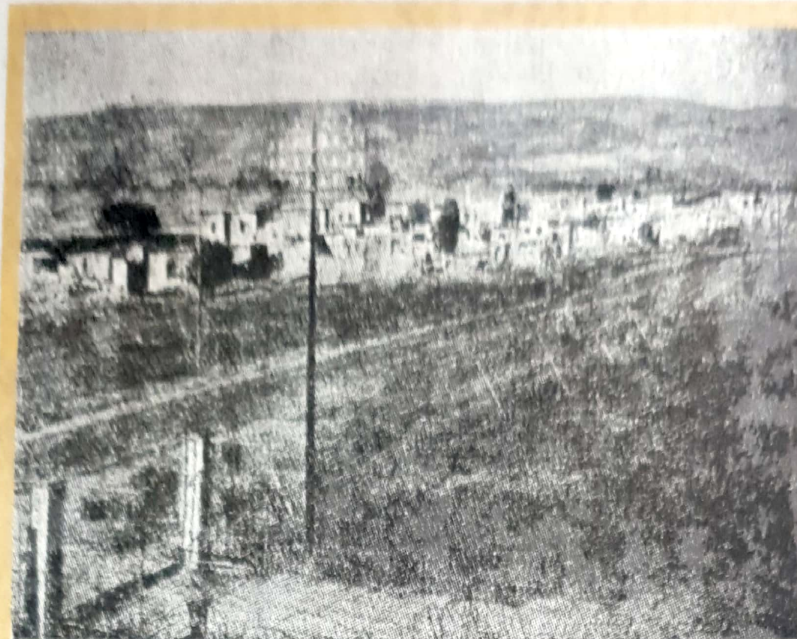
דרך הפירצה, שבה נכנסנו כמנצחים לפני שלשה שבועות, יצאנו עכשיו בנסיגתנו, ופנינו לדגניה...

עד היום איני יודע, כיצד עברתי את „דרך־המות“ הזאת והגעתי שלם בגופי. האויר היה דחוס משריקות כדורים ופגזים. ידעתי: הנופל לא יקום עוד... חברים, שיחדיו גדלנו ולמדנו, נפלו לעיני, וידי קצרה מהושיע. המות פשט אחרינו את ידיו הארוכות וקצר את קצירו בלירחם...

מזועזעים הגענו לדגניה. הדעמום נשמע מצמח... עם ערב נשתרר שקט. דממה מבשרת רעות ירדה על הכל. — דרוכים ישבנו, וחכינו ליום המחרת.

אמי

צמח

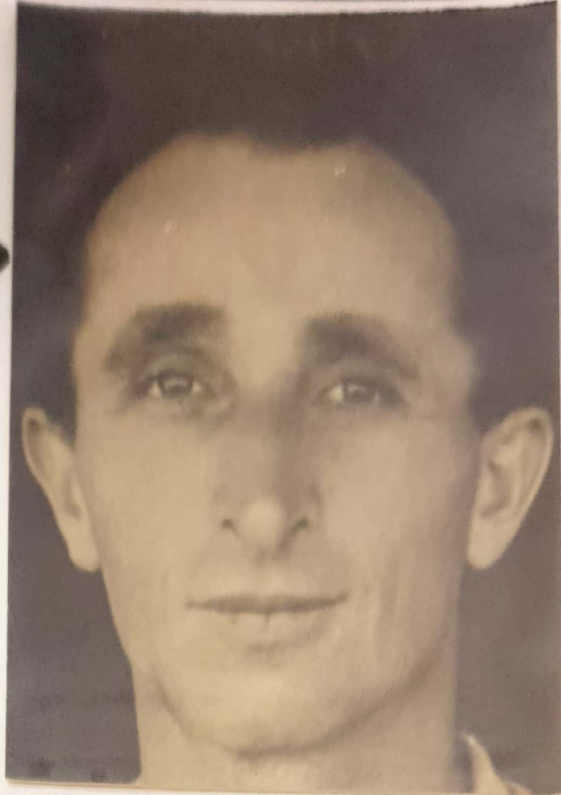

לוחמי גולני בגליל התחתון בסריקה

מבוגרי קורס הטיס הראשון של חברת "אווירון"

יִזְכֹּר

יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בָּנָיו וּבָנוֹתָיו
אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בְּמַאֲבָק עַל הַמְּדִינָה בַּדֶּרֶךְ
וְאֶת חֵילֵי צָבָא-הַגָּנָה-לְיִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר נָפְלוּ בְּמִלְחָמוֹת יִשְׂרָאֵל.

יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבָּרַךְ בְּזִרְעוֹ
וְיֵאָבֵל עַל זֵיו הָעֲלֻמִּים וְחֻמַּדַּת הַגְּבוּרָה
וְקִדְשַׁת הַרְצוֹן וּמִסִּירוֹת הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר נִסְפוּ בְּמַעֲרָכוֹת הַכְּבִידוֹת.

יִהְיוּ גְבוּרֵי הַדְּרוֹר וְהַנְּצָחוֹן
הַנֶּאֱמָנִים וְהָאֲמִיצִים
חֲתוּמֵי בֶּלֶב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דּוֹר.